

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. VII. De Restitutione facienda ob fraudata vectigalia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

IV. Difficultas est, an si nothus reputetur legitimus, & dividatur inter illum, & legitimos hæreditas, tunc adulter teneatur compensare damnum, quod patiuntur legitimi in diminutione hæreditatis?

Aliqui apud Lefs. lib. 10. dub. 5. negant, quia scilicet adulter non fuit causa, ut a matre supponeretur inter legitimos, nec id intendit, aut consuluit: Et confirmatur; si enim mater procuraret sibi abortum, adulter non diceretur causa abortus; ergo si mater supponat nothum inter legitimos, adulter non dicitur causa talis suppositionis, & fraudis; in utroque enim casu damnum sequitur ex perversa voluntate matris suppeditante tantum adultero materiam circa quam, videlicet prolem. Verum communis opinio affirmat. Ratio est, quia per hoc, quod adulter fecerit prolem ex aliena uxore, sufficienter supponit illam marito suo, perinde ac esset sua proles; Neque enim opus est ad suppositionem, ut mater dicat illam esse prolem mariti, sed satis est, ut illa ex ejus utero nascatur, & non sit suspicio adulterii; Unde patet disparitas circa abortum, ad hunc enim requiritur nova actio positiva matris, & ideo huic tantum imputatur.

V. Queritur quarto, Ad quid teneatur Adultera?

Respondeo teneri sine famæ, aut vitæ dispendio curare, ne legitimi hæredes damnum patiantur ex prole illegitima; quare tenetur parapherna, si habeat, relinquere legitimis in compensationem, aut imminuere solitos sumptus, vel labore majori plus lucrari; ac demum si aliter non possit vitare damnum legitimorum, tenetur inducere nothum ad Religionem capeffendam; Non tenetur tamen cum periculo famæ se prodere, ut communiter docent contra Sot., quia fama est superioris ordinis, quam pe-

cunia, & ideo non est exponenda pro rebus ordinis inferioris. Quod si adultera sit suspecta, nec magnum damnum in fama pateretur se prodendo, certe teneretur se prodere, si speraret inde profectum; quod tamen raro accidit, quia filius non tenetur credere matri prodenti suum adulterium, etiam si in articulo mortis id fateatur, cum non teneatur credere foemina infami.

ARTICULUS VII.

De Restitutione facienda ob fraudata vectigalia.

- I. *Lex de solvendis vectigalibus juxta impositis ad Principis sustentationem, & Regni defensionem verius non est pure pœnalis. Quid si imponantur in rebus usualibus?*
- II. *Num detur obligatio solvendi vectigalia, si dubietur negative num juxta imponantur?*
- III. *Etiam exteri tenentur solvere vectigalia juxta.*
- IV. *Num sponte aperienda sint custodibus merces, pro quibus vectigal solvendum est?*
- V. *Custodes non obstantes fraudibus, prout ex justitia tenentur, probabiliter non tenentur ad restitutionem pœna, quam fraudatores vectigalium solvissent, si manifestarentur, licet teneantur compensare damnum, quod domini subeunt.*
- VI. *Ecclesiastici quandonam tenentur vectigalia solvere?*
- VII. *Clerici conjugati, quamvis gaudeant privilegio Canonis, si Virginem duxerint, & gestent habitum, ac tonsuram, non eximuntur tamen a solutione vectigalium: Nec Clerici relate ad bona, qua advehunt ad negotiandum.*
- VIII. *Si custodibus non constet, quod bona sint Ecclesiasticorum, juramento istorum standum est.*

I.

I. **Q**uæritur primo, An fraudans vectigalia iusta teneatur ad restitutionem?

Respondeo, nonnullos apud Less. lib. 2. cap. 32. dub. 8. contra Navar., Angel., Sà, & alios negare; siquidem purant legem vectigalium esse pure poenalem, atque adeo non obligare ante sententiam Iudicis. Communior tamen, & verior sententia affirmat; tum quia Christus Dominus rogatus Matth. 22. *An liceat dare censum Casari?* respondit, *Reddite quæ sunt Casaris, Casari, & quæ sunt Dei, Deo*; tum etiam quia tenetur populus ex iustitia sustentare Regem, a quo defenditur; vectigalia autem imponuntur ad Principis sustentationem; tum demum quia si vectigalia sint iusta, iuste exigantur, ergo debentur; aliter daretur bellum iustum ex utraque parte. Verum Molin., Cajet., Sal., & alii apud Bonac. hic excusant probabiliter fraudantes vectigalia imposita non in rebus, quæ ad negotiationem emuntur, sed in usualibus, videlicet in cibo, & vestitu necessario, in pane, carnibus, piscibus, frumento, oleo, &c.; tum quia ita usu videtur receptum; tum etiam quia in iis plus gravantur pauperes, quam divites, ut videre est apud Dian. part. 2. tract. 17. resol. 28., & tract. de Legibus resol. 19.; Et ideo multi docent contra Molin., Suar., & Vasq., quod iniuste exigantur; præsertim si nulla necessitas cogat ponere in iis vectigal, quod posset in aliis rebus ad negotiationem pertinentibus imponi, in quibus parum pauperes gravarentur, ut notat Less. dub. 9.

II. Quæritur secundo, An quando dubitatur, num vectigal sit iustum, detur obligatio illud solvendi?

Respondeo, Navar., Less., Sal., Vasq. apud Bonac. asserere, quod detur obligatio, quando scilicet tale dubium est negativum, quia præsumendum est in

favorem superioris possidentis facultatem præcipiendi; Immo etiam in dubio positivo præsumendum esse in favorem Superioris, docuit Less., & alii contra Suar., & Vasq.; quia scilicet ut Princeps iuste exigat vectigal, non debet esse certus speculative, sed præctice de ejus iustitia; ergo quamvis detur probabilis ratio, quæ suadet iniustitiam talis vectigalis, si tamen detur probabilis ratio de ejus iustitia, potest iuste illud exigere, & sic debetur ex iustitia, aliter daretur bellum iustum ex utraque parte. Verum alii negant dari obligationem solvendi, etiam in dubio negativo, cum Salom., Cajet., Molin. disp. 674., & aliis, quia subditus possidet immunitatem a vectigalibus, & dominium pecunie suæ; in dubio autem melior est conditio possidentis. Ad rationem adductam in contrarium respondent, non posse dari ex parte objecti bellum iustum ex utraque parte, itaut Superior vere habeat jus exigendi, & subditus non habeat debitum solvendi; siquidem jus, & debitum sibi correspondent. Verum per accidens potest ita res apparere, ut Superior possit exigere, & subditus non teneatur solvere; ut accidit, quoties superior sequitur opinionem probabilem faventem sibi, & subditus opinionem oppositam, unde potest dari bellum iustum ex utraque parte tantum secundum apparentiam, & per accidens, non vero per se, & secundum rei veritatem.

III. Quæritur tertio, An etiam exteri peccent, fraudando gabellas?

Respondeo affirmative; tum quia legitima consuetudine id introduci potuit, ut exteri sub ea conditione admittantur ad negotiandum; aliter multi incolæ fraudarent gabellas fingendo se extraneos; Tum etiam quia hoc onus compensatur per protectionem, qua mercatores exteri proteguntur a
su.

superioribus loci, in quo vectigal exigitur.

IV. Rogabis hic: Num sponte aperiendæ sint custodibus merces, pro quibus vectigal solvendum est, an vero possit expectari, ut vectigal exigatur?

Respondeo, Sot., Tabien., & alios putare, quod non teneamur merces manifestare, sed satis sit expectare, ut exigatur vectigal, modo nulla adfit fraus. Alii tamen cum Salon., Sal., Lesh. putant servandam esse loci consuetudinem.

V. Diximus autem supra cum de Muto, seu de non manifestante damnificationem domino illatam, ex Bonac. disp. 2. quæst. 2. punct. 11., Custodes vectigalium teneri quidem ad restitutionem damni, quod domini patiuntur non manifestando fraudatores; sed probabiliter ex Vasq. contra Navar., & Molin. non tenentur ad restitutionem pœnæ, quam fraudatores solvissent, si accusati fuissent: tum quia id usu est receptum: tum quia non obligantur ad id ex pacto inito Custodes: tum quia talis pœna non debetur ante sententiam Judicis.

VI. Queritur quarto; An etiam Clerici ad solutionem vectigalium teneantur?

Respondeo, imponentes, & exigentes vectigalia a personis Ecclesiasticis incurrere excommunicationem in cap. *Quamquam*, *De Censibus* in 6., & in Bulla Cœnæ, quæ cum quotannis renovetur, omnem consuetudinem in contrarium revocat: Incurritur etiam talis excommunicatio, ut dicemus cum de Censuris in Bulla Cœnæ, si exigantur onera a Clericis sponte dantibus, si scilicet exigantur, seu petantur tanquam a debitore, non vero si simpliciter rogentur, itaut nulla vi, aut metu, aut precum importunitate cogantur: Tunc solum cogi possunt Ecclesiastici a Superiore pariter Eccle-

sastico ad communes aliquas expensas, quando agitur de reparando aliquo damno, quod æque principaliter tangit Clericos, & Laicos; verbi gratia, si agatur de reparando flumine, quod minatur ruinas directe agris Clericorum, & laicorum, vel si agatur de reparanda via penitus destructa prope fundū Clericorū, itaut nequeant Clerici ducere plaustra ad suos agros. Econtra quando agitur de reparando damno, quod principaliter, & directe lædit laicos, & solum indirecte Clericos, in quantum scilicet sunt pars Communitatis; ut si imponatur gabella pro reparatione mœnium, pontium, viarum, &c., Clerici non tenentur, quia cæteroqui nunquam essent exempti a gabellis, cum qualibet gabella imponatur propter bonum Communitatis. Ita communiter apud Bonac., & alios.

VII. Notandum tamen, quod Clericus conjugatus, qui duxit Virginem, & gerit habitum, & tonsuram, solum gaudet privilegio Canonis, non vero exemptione gabellarum; ut ostendit Quarant. V. *Vectigal* contra Tuscum; Nec est exemptus Clericus in rebus, quas negotiationis causa advehit, ex Cap. *Quamquam*. Præterea si Clericus acquirat, vel emat bona affecta aliquo onere, verbi gratia reparandi vias publicas, solvendi censum Principi, &c., tenetur tale onus subire; ea enim de causa rem illam emit minore pretio: Et ratio ulterior est, quia res transit cum onere, ex cap. *Pastoralis*, *de Decimis*, & leg. *Mulier*, ff. *De distractione pignorum*.

VIII. Petes, Quid si non constet exactori, quod res, quæ a Clerico venduntur, aut invehuntur, sint fructus percepti ex agris Clerici, & non ex alieno agro, qui negotiationis causa invehantur?

Respondeo cum Gloss., & aliis relatis a Quarant. apud Bonac., standum esse

esse juramento Clerici, & ipsius nunciorum, nisi aliud suadeant circumstantiae.

ARTICULUS VIII.

De Restitutione ob simoniam facienda.

- I. *Simonia habetur per studiosam voluntatem emendi, vendendi, aut permutandi pretio temporali rem spirituales, aut spirituali annexam, sive pretium sit a manu, sive a lingua, sive ab obsequio.*
- II. *Ad simoniam requiritur pactum saltem implicitum, seu animus obligandi alium ad conferendam rem sacram propter temporalem, aut e contra.*
- III. *Dividitur Simonia in Mentalem, Conventionalem, & Realem. Mentalis autem requirit actionem externam positam animo simoniaco. Simonia Confidentialis in Beneficiis potest esse sive Mentalis, sive Conventionalis, sive Realis. Qualibet istarum est casus reservatus, sed poena Simoniacorum incurruntur solum a Simonia reali in Beneficiis.*
- IV. *Simonia prohibetur tam jure Divino, ac Naturali, quam Humano. Aliqua tamen simonia est solum jure Ecclesiastici, & in hac dumtaxat dari potest materia parvitas.*
- V. *Materia Simonia est res sacra, seu quomodocumque Spiritualis, ac supernaturalis, puta Sacramenta, Reliquia, Beneficia, Prastimonia, Sacramentalia, &c.*
- VI. *Quid de Cappellaniis, de Commendis, de Vicariatu Episcopi, de Rectoriis Hospitalium, de labore in administrandis Sacramentis, & de rebus consecratis?*
- VII. *Quid de alliciente alium rebus temporalibus ad conferendas res spiri-*

uales? *Quid de reportante stipendium propter concionem, aut pro docenda Theologia?*

- VIII. *Quid de transferente jus patronatus sive reale, sive personale propter pretium? Quid de resignante similiter Beneficium? Quid de commutante res spirituales lucrum afferentes?*
- IX. *Quanam Pensio sit materia Simonia? Quanam etiam Resignatio Beneficiorum? Quanam redemptio vexationis licita est in Beneficiis? Quanam etiam transactio inter litigantes?*
- X. *Pro actibus jurisdictionis Ecclesiastica nihil accipi potest. Quomodo pro dispensationibus a Curia Romana aliquid accipitur?*
- XI. *Num Pontifex possit simoniam incurrere etiam juris Ecclesiastici?*
- XII. *Excusaturne a Simonia juris humani, qui illam scienter, & dissimulante Pontifice exercet?*
- XIII. *Sex de causis, seu titulis excusari potest a simonia, qui dat temporale occasione spiritualis; nempe titulo sustentationis, liberalitatis, laboris extrinseci, privationis alicujus lucrari, redemptionis vexationis injusta, & ratione consuetudinis.*
- XIV. *Qui, verbi gratia, celebrat, si detur stipendium, aliter eo die non celebraturus, non habet pro motivo secundario presse dicto stipendium, sed solum pro motivo excitante, & occasionali; aliter esset simoniacus.*
- XV. *Quanam redemptio injusta vexationis licita sit?*
- XVI. *Simoniace datur pecunia intercessori immediato ad Beneficium obtinendum. Sed quid si detur intercessori mediato?*
- XVII. *Beneficii collatio facta Titio ignorantem ab alio commissam ad tale Beneficium obtinendum est irrita, nisi in fraudem simonia committatur, aut nisi electus resistat. Gaudet tamen hic beneficio triennalis pos-*